

Spoštovani,

Zopet vas vabimo na 11. izvedbo strokovne konference arhitektov in inženirjev, »ARHIKULT 2026«, ki bo v »Centru ROG«, v Ljubljani, v četrtek 23.04.2026. Govorili bomo o odgovornosti do našega planeta, okolja, družbe in zanamcev.

Po besedah znanega geologa, zoologa, biologa in pisatelja sir-a **David Attenborougha**, "smo postali svetovna sila s takšno močjo, da vplivamo na celoten planet". Gospod ki bo naslednjo pomlad dopolnil 100, let nas že dolgo opozarja in svari, da smo na prelomnici, ki nas lahko pelje v samouničenje, »če ne bomo spremenili našega odnosa do našega Planeta. Prepričan je, »da je zdaj čas, ko se moramo naučili delovati z naravo namesto proti njej. Pogosto govorimo o reševanju Zemlje, toda v resnici moramo rešujemo sami sebe.

Ukrajinski **Pripjat** je mesto, ki so ga ljudje zapustili, ko je leta 86' razneslo reaktor v Černobilu. 40 let od evakuacije ga je prerasel gozd in goščava je zavzela svoje ozemlje. Zdi se, da je narava sposobna preseči naše napake, če ji le damo priložnost, ne moremo pa se zanašati na to, da jih bomo preživel tudi mi. Kot pravi **Attenborougha**,: »Še vedno imamo možnost, da spremenimo smer svojega razvoja in znova postanemo vrsta, uglasena z naravo.«

Ob tem se vprašamo kakšne spremembe v razmišljanju, to predstavlja za našo stroko, kaj lahko naredimo mi lokalno, da zajezimo spremembe podnebja na Zemlji. Trenutno globalno segrevanje, ki ga povzroča človek je primer hitrega in še ne zaključenega procesa podnebnih sprememb. Posledice so višanje morske gladine, spremembe v količinah in vrstah padavin, širjenje puščav, taljenje ledu in ledenikov ter povečanje števila naravnih katastrof. Učinek tople grede nastaja zaradi količine TG plinov v ozračju. Vsem nam bi moralo biti že jasno, da je za ustavitev globalnega segrevanja, potrebno zmanjšati porabo fosilnih goriv in izpustov ogljikovega dioksida v ozračje.

Vsak v svojem segmentu moramo premisliti kako naprej, da naš vlak ne bo zdrvel v prepad. Nujno moramo graditi trajnostno in tudi trajno, kot pravi **prof. Dietmar Eberle**: »Že celo stoletje, v razmeroma udobnih pogojih gradimo objekte s prekomerno uporabo tehnologije in energije. Potrebno je graditi trajnostne objekte v širšem pomenu besede. Ne gre le za energetske učinkovitost ali vprašanja okolja, ampak tudi za kulturne, družbene in estetske aspekte. Proces snovanja mora temeljiti na popolni

Sir David Attenborough se sreča s šimpanzino Jane

Ukrajinski Pripjat, »zeleno mesto?«

Rušitev Žito silosov: Še en projekt, ki ruši in gradi ter povečuje ogljični odtis

transparentnosti – le tako so rešitve lahko logične in razumljive. Če je bil v 20. stoletju poudarek na funkcionalnosti in prostorskem programu ter udobju uporabnika, je v 21. stoletju pomembnejše kakšen bo naš doprinos k družbi. Projekt, ki ne predstavlja nikakršne dodane vrednosti je slab projekt. Najpomembnejši prostor za zdrav razvoj v mestu je javni ne privatni. Tako bo izziv arhitektov, da oblikujejo takšne objekte, ki prispevajo h kvaliteti javnega prostora v mestih.

Trajnostni in sonaravni razvoj tako postaja pomembnejši kot kdaj koli prej. Ključni oblikovalski pristop, ki zmanjšuje vpliv na okolje in ustvarja bolj zdrave bivalne in delovne prostore. Ta filozofija združuje energetske učinkovitost, varčevanje z viri in dobro počutje za spopadanje s sodobnimi izzivi. Največji vir TG plinov, tako v svetu kot v Sloveniji, ostaja uporaba fosilnih goriv. Stavbe v EU predstavljajo 40% porabe energije in 36% emisij CO₂. Da bi do leta 2050 dosegli podnebno nevtralnost bi morali do leta 2030 zmanjšati emisije za 55%. Gradbeništvo je najbolj materialno intenziven sektor gospodarstva. Soočamo se s pomanjkanjem surovin zato potrebujemo **trajnostno krožno gospodarstvo**. V Sloveniji predstavljajo približno 80 % vseh izpustov fosilna goriva, pri čemer največ prispevata proizvodnja elektrike in toplote ter cestni promet. Gozdovi in rastline imajo pri tem ključno vlogo kot ponor ogljikovega dioksida. Rastline namreč absorbirajo CO₂, ogljik (C) vežejo vase, kisik (O₂) pa sproščajo v ozračje. Če pa ljudje pretirano posekamo gozdove – torej posekamo več, kot znaša njihov letni prirastek – se zgodi nasproten proces: CO₂ se ponovno sprošča v ozračje, gozd pa iz ponora postane vir toplogrednega plina.

Vloga gradbene in arhitekturne stroke pri zmanjševanju vpliva na okolje

Gradbena in arhitekturna stroka imata ključno vlogo pri zmanjševanju vpliva stavb na okolje. Uporaba pasivne zasnove ter obnovljivih virov energije omogoča znatno zmanjšanje porabe energije in obratovalnih stroškov. Hkrati izboljšuje kakovost notranjega okolja, kar pozitivno vpliva na zdravje in dobrobit uporabnikov, zlasti preko boljše kakovosti zraka in naravne osvetlitve.

Optimizacija uporabe materialov, zmanjševanje odpadkov ter vključevanje recikliranih ali trajnostno pridobljenih materialov prispevajo k učinkovitejšemu ravnanju z naravnimi viri. Prilagoditev stavb podnebnim spremembam povečuje njihovo odpornost in dolgoročno trajnost. Energetske učinkovite stavbe obenem povečujejo tržno vrednost nepremičnin, saj združujejo ekonomske koristi, odgovornost do okolja in izboljšano kakovost bivanja.

»Bosco verticale«, Stefano Boeri, »zeleno mesto?«

Zeleno mesto, zeleni transport

Predavanja: Arhitekt 2025, Center ROG, Ljubljana

Gibanje za **trajnostno arhitekturo** ni novo; temelji na starodavni modrosti in vključuje sodobne tehnologije. Starodavno perzijsko mesto **Yazd** v Iranu, ki je nastalo sredi puščave, je dokaz, da so bile v preteklosti potrebna cela stoletja izboljšav in razvoja, za preživetje v ekstremnih klimatskih pogojih. Graditelji mesta so zasnovali oblike in strukture, kot so visoki zidovi in ozke ulice ki zagotavljajo dovolj sence, okna in odprtine so na mestih kjer ni sonca ter značilni stolpi nad strehami ali kupoli t.i. »**Bagdir**«-ji ali »lovilci vetra«, ki oblikujejo horizont mesta Yazd, niso nič drugega kot sistem naravnega prezračevanja brez stikal in mehanskih naprav, ki so jih iznašli Perzijci več 1000 let nazaj. V preteklosti so bile »inteligentne stavbe« tiste, ki so ljudem omogočale, da so prenašali vroča poletja. »Lovilci vetra«, delujejo glede na stanje vetra in sončnega sevanja v regiji. V antičnih časih in v tradicionalnih stavbah v sušnih in suhih območjih je zračna loputa delovala podobno kot sedanji sodobni klimatski sistem. Lovilec vetra je kot dimnik, katerega konec je v podzemlju, vrh pa je postavljen na določeni višini na strehi. Zgrajen je bil pri vhodu v hišo nad podzemnimi vodnimi rezervoarji ali ribniki, zgrajenimi v notranjosti hiše. Suh in toplec veter prehaja nad ribnikom s fontano in se z izhlapevanjem ohladi in navlaži. Material iz katerega je zgrajen »**Badgir**«, pa ima spet drugo vlogo. Zaradi velikega nihanja temperaturnih razlik med dnevom in nočjo v lokalnem podnebnju ter mrzlih noči se »**Badgir**«, ki je zgrajen iz blatne opeke, hladi s sevanjem in konvekcijo.

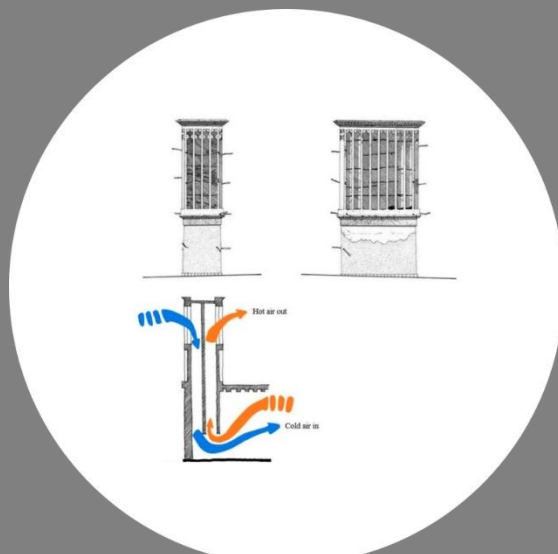
Sistemi Zidovi iz zbite zemlje, ki naravno uravnavajo temperaturo, pa vse do t.i. »zelenih fasad«, ki čistijo zrak, so dokaz, da odgovornost do okolja in dobro oblikovanje lahko hodita z roko v roki.

Cilj konference je združiti raziskovalce, predstavnike ministrstev ter strokovnjake iz gradbene industrije, arhitekta urbaniste in inženirje, da razpravljajo o prihodnosti projektiranja stavb, sosesk in mest s teoretičnega, praktičnega, izvedbenega in simulacijskega vidika. Konferenca je priložnost za predstavitev, interakcijo in spoznavanje najnovejših raziskav na področju trajnosti pri gradnji objektov. Proizvajalci in ponudniki posameznih stavbnih elementov in sistemov bodo predstavili zadnje stanje tehnike, projektanti ter arhitekti in inženirji, pa svoje najnovejše projekte ter rešitve, ki temeljijo na omenjenih vrednotah ter družbeni odgovornosti.

Programski svet ARHIKULT 2026

mesto Yazd; Bagdir-ji ali »lovilci vetra«,

sistem prezračevanja z Bagdir-ji ali »lovilci vetra«,

Arhikult 2025, predavanje: Savin Sever prof. dr. A. Vodopivec